

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

1. Nazwa

**HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY
WSI ROZTOCZNIK**

2. Czas powstania

XIII/XIV w.

9. Materiały graficzne

3. Miejscowość

ROZTOCZNIK

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: DOLNOŚLĄSKIE

powiat: DZIERŻONIOWSKI

gmina: DZIERŻONIÓW

6. Współrzędne geograficzne

50°44'27"N 16°44'11"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

4

NAZWY: *Albrechtsdorf* (1375 r.), *Olbrechtsdorf* (1395 r.), *Olbersdorff* (1677 r.), *Olbersdorf* (do 1945 r.), *Gniły Potok* (1945 r.), *Roztocznik* (1947 r.)

HISTORIA:

Roztocznik został założony prawdopodobnie jeszcze w końcu XIII w., na prawie niemieckim, o czym świadczyć może zachowany do dziś, łańcuchowy układ miejscowości. Miejscowość wzmiankowana jest w źródłach historycznych w 1305 r. W 1375 r. była własnością Hansa von Liebenow, przechodząc kolejno z rąk do rąk, poszczególnych rodzin rycerskich. W XIV w. wzmiankuje się również istnienie w miejscowości kościoła. W 1550 r. Roztocznik należał do rodziny von Ullersdorf, zaś w 1607 r. do Franza von Tschkirschky, a w 1629 r. do Ernsta und Christopha von Ullersdorf. W 1654 r. jako właściciela wsi wzmiankuje się Martina Maximiliana von Knobelsdorf, a w 1728 r. Josepha von Karrissa. Od niego dobra w Roztoczniku przeszły w posiadanie rodziny von Sehr-Thoss. Członkowie tej rodziny przeprowadzili prace związane z modernizacją istniejącego w miejscowości pałacu. W 1785 r. w miejscowości zamieszkiwało 403 mieszkańców, w tym 14 kmieci, 43 zagrodników oraz 4 chałupników. W 1830 r. Roztocznik, należący wówczas do barona Ferdinanda von Seehr-Thoss, liczył 497 mieszkańców, w tym 170 katolików. Na terenie wsi znajdowało się wówczas 49 domów, pałac z ogrodami i parkiem, dwa folwarki, szkoły katolicka i ewangelicka. Działał browar, wiatrak i młyn wodny. W 1893 r. majątek nabył Ernst Julius hrabia von Sedlitz-Sandreczky i od tego czasu Roztocznik został włączony do klucza dóbr w Bielawie. W 1910 r. przeprowadzono szeroko zakrojone prace, związane z przebudową pałacu w Roztoczniku. W pierwszej połowie XIX i na początku XX w. wykształca się zachowana do dziś zabudowa mieszkalna i gospodarcza wsi. Roztocznik zachował do dziś swój łańcuchowy układ przestrzenny. Na skraju miejscowości zachował się zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem. Po 1945 r. doszło do nieznacznych zmian w układzie ruralistycznym wsi, polegających na wznoszeniu nowej zabudowy mieszkalnej oraz modernizacji obiektów już istniejących.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

12 czerwca 2023 r.

mgr Jędrzej Musiał

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	ROZTOCZNIK	5. Nazwa zabudku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	DZIERŻONIÓW	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI ROZTOCZNIK	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	DZIERŻONIOWSKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- przekształcenia istniejącego układu ruralistycznego wynikające z dużego rozwoju zabudowy usługowej i mieszkaniowej oraz infrastruktury użytkowej;
- modernizacja istniejącej, historycznej zabudowy z wykorzystaniem materiałów i rozwiązań ahistorycznych;
- brak działań zmierzających do zachowania historycznych budynków gospodarczych i ich rozbiórki;
- brak działań związanych z zachowaniem elementów i układu pałacowo-parkowego z folwarkiem.

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- zachowanie charakterystycznych cech układu ruralistycznego, objętego ochroną konserwatorską;
- w przypadku nowych inwestycji zachowanie cech typowych architektury regionalnej, tj. bryły, formy elewacji i kształtów dachów, materiałów wykończeniowych;
- modernizacja istniejącej zabudowy mieszkalno-gospodarczej z poszanowaniem substancji zabytkowej, bryły i formy;
- lokowanie nowej zabudowy mieszkalnej w linii zabudowy historycznej;
- zachowanie historycznej zieleni wiejskiej, zwłaszcza elementów dawnego parku pałacowego;
- zachowanie jako dominanty w krajobrazie architektonicznym wsi wieży kościoła św. Józefa Oblubieńca;
- eliminacja elementów ahistorycznych, powstałych po 1945 r. niewpisujących się w historyczny układ ruralistyczny;
- lokowanie nowych obiektów handlowych i usługowych możliwie poza granicami układu ruralistycznego.

ŹRÓDŁA I LITERATURA:

- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, Breslau 1830.
- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
- *Słownik geografii turystycznej Sudetów*, T. 20, *Masyw Ślęży, Równina Świdnicka, Kotlina Dzierżoniowska*, red. M. Staffa, Wrocław 2005.
- Zimmermann F. A., *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*, Bd. 5, Brieg 1785.

Kartografia

- *Messtischblatt Lauterbach (in Niederschles.)*, 3076 [Neue Nr 5266], ok.1936 r.

12 czerwca 2023 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

mgr Jędrzej Musiał

